

Namazda emir ve hikmetler

Okan Bey: “1. Namaz cemaatle kılınırken ilk iki rekâta sabah, akşam, yatsı namazlarında kıraatın açık, öğle ve ikindi namazlarında ise gizli yapılmasının hikmet(ler)i nedir?

2. Cemaatle kılınırken dört rekâtlı farz namazlarda son iki rekâta, akşam namazında sadece son rekâta kıraatın gizli yapılmasının hikmet(ler)i nedir?

3. Sabaha ait farz namazda bir ka’de, diğerlerinde ise iki ka’de olmasının hikmet(ler)i nedir?

4. Farz namazların rekât sayılarının hikmet(ler)i nedir? Mesela sabah iki rekât iken öğlen, ikindi, yatsı dört rekât ve akşam üç rekât...

5. Farz namazlarda her rekâta bir rükû ve iki secde yapılmasının hikmet(ler)i nedir?

6. Her rükûdan sonra tekrar doğrulmanın hikmet(ler)i nedir?”

TAABBÜDİLİK HİKMETTEN ÖNCEDİR

Öncelikle şunu belirtelim ki, bu kadar hikmet arayışı bizi doğru sonuca götürmez. Teslim etmemiz gereken ilk hakikat, ibadetlerde taabbüdilik yönünün, hikmet yönünden önce geldiğidir. İbadette taabbüdilik, ibadeti emredildiği için yapmaktır. İbadete “ibadet” olma özelliği veren şey de budur.

Bediüzzaman diyor ki: “Mesâil-i şeriattan bir kısmına “taabbüdî” denilir, aklın

muhakemesine bağlı değildir, emrolduğu için yapılır. İleti, emirdir.”1

Bu sebeple, ibadeti hikmetleri için değil, emredildiği için yapmak bize, onu emir olarak algılama avantajı getiriyor ve imanımızı artırıyor.

Bu kulluđa daha uygundur.

Namaz içindeki davranışlarda ve duâlarda da elbette pek çok hikmetler vardır. Hepsini görmemiz mümkün olmamakla beraber, görebildiklerimizi arz edelim:

NAMAZDA AÇIK VE GİZLİ KIRAATİN HİKMETLERİ

Gündüz namazlarında kıraatin gizli yapılması, cemaatle kılınan gece namazlarında da kıraatin açıktan yapılması vaciptir.

İslâm dâvetinin ilk yıllarında Peygamber Efendimiz (asm) namaz kıldırırken açıktan okuyordu. Müşrikler de şiirlerle, şarkılarla ve bağırtılarla namazın inisicamını bozmaya yeltenirler, namaz kılanlara eziyet ederlerdi. O günlerde inen bir âyet şöyle emrediyordu: “Namazında sesini ne çok yükselt, ne de fazlaca kıs; ikisi ortasında bir yol tut.”2

Bu âyetten sonra Peygamber Efendimiz (asm) gündüz namazlarında sesini kısıtı. Müşriklerin evlerinde, yemekte ve uykuda bulunduğu akşam, gece ve sabah namazlarında ise sesini yükseltti, açık kıraat yaptı. Gündüz namazlarında müşriklerin ilk Müslümanlara verdikleri eziyetlerin kıyamete kadar bir ibret levhası olarak bilinmesi hikmetiyle de kısık ses vacip olarak sabitlendi ve vacip kaldı. Cuma ve Bayram namazlarında ise Müslümanların kudretini, haşmetini ve şevketini göstermek için yüksek ses vacip oldu.

NAMAZDA REKÂTLAR

Hazret-i Âişe'nin (ra) bir rivayetinden anlıyoruz ki, Peygamber Efendimiz (asm) ilk zamanlarda namazları nafiye nevinden ikişer rekât kılıyordu. Namaz farz kılındıktan sonra, sefer namazları ikişer rekât olarak kaldı, hazar (yani mukim) namazları ikişer rekât arttırıldı.

Böylece öğle, ikindi ve yatsı namazları dörder rekât olarak farz kılındı, akşam namazı -vakit dar olduğu için namazın acele kılınması hikmetiyle- üç rekât olarak farz kılındı.

Sabah namazı iki rekât olarak kaldı. İlâve olunan son ikişer rekâtlardaki okumalar ise yukarıdaki hikmete binaen sessiz kılındı ve sadece Fatıha Sûresiyle yetinildi.

Böyle emrolundu.

Namazda her iki rekâta bir ka'de (oturuş) vaciptir.

Rükûdan sonra doğrulmak haşmete ve şevkete işarettir. Yani ayakta duruş ve kıyam Müslüman'ın kudretini ve Allah'a saygısını gösterir.

Bir rükû Allah'ın bir olduğuna işarettir.

İki secdeye gelince, Mü'min'in Allah'a en yakın hali secde halidir.

İlk secde Bir Allah'ın hakkıdır, Allah'ın bir oluşunu temsil eder.

İkinci secde ise kulun Allah'a yakınlığından aldığı lezzet, heyecan, haşyet ve neşveye bir mükâfat olarak lütfedilmiştir.

Allah kulunun secde halinden razıdır.

Bu sebeple her bir rekâta iki secde farz kılınmıştır.

Dipnotlar:

1- Mektubat, s. 385.

2 - İsrâ Sûresi, 110.